

Medbh McGuckian versei

Medbh McGuckian észak-ír költő 1950-ben született Belfastban, tanulmányait Seamus Henaey mentorálása mellett szülővárosában, a Queen's Egyetemen végezte, ahol később maga is kreatív írást oktatott. Több nyelvre lefordított, számos díjjal jutalmazott lírai munkáiból magyar nyelvű antológiában először 1993-ban olvashattunk válogatást (*Új kabát, utolsó esély*), a Budapesten 2014-ben tartott Heaney-émlékbeszédének anyagát pedig 2016-ban a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia jelentette meg Ferencz Győző fordításában. Finom zeneiségű, sűrű szövésű intertextuális és motivikai hálót alkalmazó, agrammatikus szerkesztéssel és (ál)etimológiai utalásokkal is operáló, szemantikai ambiguitásokat létrehozó versei nehezen felfejthetők, így a kezdetben jellemzően női, privát költészetként elkönyvelt, máig bővülő oeuvre-t a recepció gyakran a cixous-i écriture féminine, a kristevai szemiotikus modalitás, a deleuze-i rizomatikus modell vagy épp a derridai dekonstrukció felől igyekszik olvasni, egyre nagyobb hangsúlyt fektetve a szövegek politikai relevanciájára is, mely a (társadalmi) nemi és a nemzeti identitás szorosan összefüggő kérdéseinek kitartó tematizálásában figyelhető meg leginkább. Ezt az itt közölt versek is jól szemléltethetik. A *Venus and the Rain* (1984) című kötetből származó *Epithalamium* című vers például – mely egyes értelmezők szerint a gyarmatosítás „civilizáló” misszióját dicsőítő, spenseri költészetre adott válaszként is érthető – az ír lírai hagyomány egyik központi műfajának, az *aisling*-nek a spéirbhean ('sky woman') alakjára játszik rá, az Ann és Samuel Charters által írt *I Love* című, Majakovszkij és Lili Brik viszonyát feldolgozó életrajzi könyvből idéző *The Man with Two Women* című vers pedig, mely a *Marconi's Cottage* (1991) című kötetben jelent meg, szintén egy ambivalens nő-férfi kapcsolat jeleneteit használja a – katonai egyenruha jelenléte által még explicitebbé váló – politikai jelentésréteg allegorikus vehikulumaként. Hasonlóképp, a *My Love Has Fared Inland* című kötetben 2008-ban megjelent, a háborús tematikára a holttestek és az országhatár képei által szintén igen expliciten utaló *The Realm of Nothing Whatever* című, jelöletlen idézeteit Arthur Waley *Three Ways of Thought in Ancient China* című könyvéből

köl-

csönző opus, bár klasszikus kínai filozófiai szövegek részletei és fogalmai mentén szerveződik, az egymásra ható bolygók képével a fentebb említett, 1984-es kötetben kiépített – többek közt a Holdhoz, a Vénuszhoz és a Marshoz köthető – szerelmi szimbolikát is inkorporálja, továbbírja. A verseket érdemes lehet „összeolvasni” a Tiszatáj 2022. októberi számában megjelent McGuckian-költeményekkel, illetve az ugyanezen számban olvasható, Maureen Fademtől származó monográfia-részlettel is, mely McGuckian intertextuális stratégiáinak poétikai és politikai szignifikanciáját elemzi.

Epithalamium

EPITHALAMIUM

Ha csak egy gondolattal barnább lett volna
Kibomló haja, a mazsolaszín szerelemkámzsa
Már nem tűnt volna olyan szépnek, csak amolyan
Sötétlő buroknak.

Egy kivágott, keménykék tüllruha, a lányt
Kifordították belőle, a fél eget
Öltöztette, de zene nélkül,
Az egyre csak gyűlő, vonuló fehérbe.

A kor költészetének elmélete azonban
Úgy omlott, akár a hígítatlan arany, és ahol
A büntudat különös, szorosabb ölelésbe
Zár minket, a test többi része úgy érzi,
Elhanyagolt marad.

Bizonyára gyerekkorod is így állt
A feje tetejére, amikor azt mondtad, „Ne
Hívj drágámnak” – ez az üres, dárda formájú
Szó olyan, mint a vágy hibás működése,
Pedig valójában viszontszeretés:
Emlékezhetsz, hogy a holdnak is milyen

Cinkos, mélybronz pírt adott a tél.

Az egyáltalán-semmi birodalma

THE REALM OF NOTHING WHATEVER

A különbségnek a dolgok között,
melyek valójában egyformák, a neve
Reggel Három.

A galamb fürdője és a tigris tekintete,
az éjszaka lehelete és a hajnaloké,
a madárnyújtózások és medveiramodások,
a gúlákban álló tetemek.

A törött tetőcserép, amint behull
a tágas ház teknőjébe,
a nyár elhagyatott oldalablakokban
keringő nullpontja,

az osztrigát örökké ingerlő gyöngy
könnyörtelen gyöngédsége

és az apró föld, mely képtelen úgy átvonulni
egy másik bolygó örvénylő lélegzetén,
mintha mi sem történt volna.

Jó lesz, ha elhalványodsz,
mint egy határátkelőnél,
eltűnésedet megtervezed,
hogy ellenállás nélkül végződjön,
ringató hangon, szinte nesztelen.

PINTÉR LEILA fordításai

tiszatáj

12

Fáradt bőrömön
csorgott
Az eső
a gallérom alá –
Úgy jött be hozzám,
mint aki hazamegy,
Ott állt,
köztéri szobor

A téren,
 aztán már
Az ajtóban
 vetkőzött ki ingéből.

Bár sosem ígértem oda
 hosszú csókom
Senkinek,
 fordult felém
Böhöm vállával,
 mintha felhevederezve
Fejjel
 lefelé
Egy koncertzongorát
 eresztenének rám.

Fentem volna
 ki a szelet,
De a házban hogyan,
 menjen tele homokkal
A szája,
 csakhogy sötét lett,
Ilyen a világ:
 küldjétek jussomat,
A telet.

IMREH ANDRÁS fordítása